

Almanca Öğretim Programının Kapsayıcı Eğitim İlkeleri Etrafında Yeniden Düzenlenmesi

Re-Designing the German Curriculum Around Inclusive Education Principles

Neşe TUZCUOĞLU BÜLBÜL *
Halis SAKIZ **

Öz:

Kapsayıcı eğitim, bireysel farklılıkların gerektirdiği ihtiyaçların eğitim sisteminde karşılanarak her bireye nitelikli eğitim sunulmasını öngören yeni bir eğitim modelidir. Kapsayıcı eğitim, son yıllarda benimsenen bir eğitim yöntemi olarak bir toplumdaki tüm bireylere nitelikli eğitim vermek için uygun bir araç olarak önerilmekte, dünya genelinde kapsayıcı eğitimin nasıl tasarlanması ve uygulanması gerektiğine dair çeşitli politikalar üretilmektedir. Temelde yeterlilik eksenli eşitsizlikleri ve göçmenler, sığınmacılar, engelliler ve kültürel ve toplumsal özellikleri farklı bireylerin yaşayabileceği olası gelişim ve öğrenmeye dair engelleri kaldırarak her bireyin eğitime katılımını ve eğitimden anlamlı düzeyde faydalanmasının temel bir hak olduğunu önermekte ve savunmaktadır. Bu amaçla kapsayıcı eğitim, eğitim programlarının tüm öğrencilerin din, dil, ırk, cinsiyet, yaş, sosyal sınıf, ekonomik düzey gibi farklılıklarına bakılmaksızın eğitimden eşitlik ve adalet bağlamında, ihtiyaçları ilgileri ve tercihleri dikkate alınacak biçimde faydalanmaları amacıyla yeniden tasarlanması gerektiğini savunmaktadır. Bu çalışmanın amacı kapsayıcı eğitim ilkeleri doğrultusunda Almanca öğretim programının yeniden düzenlenmesi ve Milli Eğitim Bakanlığının Almanca öğretim programına

*Mardin Artuklu Üniversitesi, Türkiye, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi, e-mail: nesetuzcuoglu@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-1874-7973>

**Mardin Artuklu Üniversitesi, Türkiye, Eğitim Bilimleri Bölümü Öğretim Üyesi, e-mail: halissakiz@artuklu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0003-2406-1011>

alternatifler sunulmasıdır. Çalışmada, Türkiye’de geçerli olan Almanca ortaöğretim programı kapsayıcı eğitim bağlamında detaylı bir şekilde incelenmiş olup, program kapsayıcı eğitim felsefesi, amaçları, ilkeleri ve değerlerine uygun şekilde yeniden tasarlanmıştır. Programın hedefi, öğrenmeyi öğrenerek devamlı ilerlemeyi sağlayan, kendi yeteneklerinin farkına varabilen, tüm öğrencilerin ve özellikle dezavantajlı öğrencilerin de varlığını, katılımını ve başarısını teşvik edip kabul eden, sorgulamaya dayalı önyargısız öğrenme ortamları oluşturan, demokratik ve insan haklarına duyarlı olabilen, öğrenciyi sürekli aktif kılan, farklı düşünce, kültür, inanç ve hayat tarzlarına sahip insanları hoş görebilen öğrenciler yetiştirmektir. Program, A1.1 düzeyindeki 9.sınıf öğrencileri için iki dönemlik olmakla birlikte yirmi dört temalı bir kapsayıcı içerik barındırmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Kapsayıcı Eğitim, Öğretim Programı, Almanca Öğretim Programı, dil eğitimi, dil öğretimi

Abstract:

Inclusive education is a new education method that stipulates the provision of quality education to each individual by addressing the needs of individual differences in the education system. As an educational method embraced by a variety of countries and education systems around the world, inclusive education is proposed as an effective means of providing quality education for all individuals whereas a number of countries have been producing policy to enact successful implementation of inclusive education. By removing, basically, proficiency-oriented inequalities, and barriers to possible development and learning which immigrants, refugees, the handicapped people and individuals with different cultural and social characteristics may experience, it suggests that each individual participate in education and benefit from education substantially. For this purpose, inclusive education is redesigned in order that all students can equally benefit from education regardless of their differences such as religion, language, race, gender, age, social class, and economic level. The aim of this study is to rearrange the German curriculum in line with inclusive education principles and to offer alternatives to the German curriculum of the Ministry of National Education. In the study, German secondary school program prevailing in Turkey as a part of inclusive training is examined in detail, and the program has been redesigned in accordance with inclusive education philosophy, objectives, principles and values. The main goal of the program is to ensure continuous progress of the students by learning to learn, to become aware of their own abilities, to encourage and accept the existence, participation and success of all students and especially disadvantaged students, to create a learning environment based on inquiry, to be sensitive to democratic and human rights, to make the student active, and to raise students who can welcome people with different thoughts, cultures, beliefs and lifestyles. The two-semester program targets 9th grade students at the A.1.1 level and includes 24 themes constructed in line with inclusive principles.

Key Words: Inclusive education, curriculum, German curriculum, language education, language instruction

Giriş:

Eğitim kurumlarının ayırım gözetmeksizin herkese açık olması ve eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması Türk Milli Eğitiminin temel ilkeleri arasında yer almaktadır (Milli Eğitim Bakanlığı, 2015). Fırsat eşitliği kavramı genel olarak kadın ve erkeklerin eğitime erişim hakkı ile tanımlanmakta ve cinsiyete ilişkin bir ayırımla sınırlandırılmaktadır. Ancak eğitime erişimleri sağlanması gereken öğrenciler arasındaki farklılık yalnızca cinsiyet kategorilerinden ibaret değil, içinde buldukları herhangi bir dezavantajdan dolayı ana akım eğitim ortamlarının dışında kalan bütün bireylere özgü farklılıklarla ilgilidir. Bireylerin eğitime erişimlerinin sağlanması, bu farklılıkların göz önünde bulundurularak okul içinde herkese nitelikli eğitimden faydalanma adına fırsatların tanınması anlamına gelmektedir. Dolayısıyla hem eğitime erişimde hem de okul içi süreçlerde eğitimin kimleri kapsadığı ve kimleri kapsamaması gerektiği önemli bir sorun alanı haline gelmektedir. Bu konudaki tartışmalar ‘kapsayıcı eğitim’ kavramı çerçevesinde süregelmektedir (Sever, 2020).

Kapsayıcı eğitim başta bireysel farklılıklar olmak üzere, cinsiyet temelli eşitsizlikler, göçmenler, mülteciler, sığınmacılar, kültürel ve toplumsal çeşitlilikler gibi konuları içermekte, bu özelliklere sahip bireylerin, tüm bireyleri eğitimden anlamlı düzeyde faydalanması gerektiğini savunmaktadır. Hatta yabancı dil eğitiminde kültürel kontrastın gerçekliği (Koçak 2012) de göz ardı edilmemelidir. Kapsayıcı eğitim genel bir kavram olmakla birlikte kapsayıcılığın önemli bir alt boyutu çok kültürlü eğitimidir. Kapsayıcı eğitim öğrencilerin tamamının herhangi bir farklılığına (din, dil, ırk, cinsiyet, sınıf, ekonomik farklılıklar gibi) bakılmaksızın tümünün akranlarıyla aynı ortamda ve bireysel ihtiyaçlarına dayalı bir eğitim alma süreci olarak tanımlanabilir (Koçyiğit & Şimşek, 2019). Kapsayıcı eğitim, öğrencilerin kendilerinin tercih ettiği okullarda eğitim-öğretim görmesini, onların eğitim hayatına tam anlamıyla dahil olmasını, bunun yanında eğitim politikalarının eğitim ve öğretim politikalarının, öğretim uygulamalarının, okul kültürü ve öğrenme ortamlarının öğrencilerin farklı öğrenme ihtiyaçlarının gidermesine yardımcı olacak şekilde değiştirilip düzenlenmesini savunmaktadır (Aktekin, 2017).

Toplumda tüm çocukları akranlarıyla beraber genel eğitim süreçlerine dahil etmek kapsayıcı eğitimin temel hedeflerinden bir tanesidir. Nitekim Milli Eğitim Bakanlığı kapsayıcı eğitimin özel gereksinimi veya engeli olsun ya da olmasın sosyal ve kültürel, eğitimsel, yaşamsal bunun yanında fırsatlara bütün toplum üyeleriyle eşit koşullarda erişimde sorun yaşayan tüm çocukları kapsadığını ve bu çocukların diğer akranlarıyla birlikte eğitim alma hakkını vurgulamaktadır (Aktekin, 2017). Dolayısıyla Türkiye’de kapsayıcı eğitimi yaygınlaştırmak için öncelikle bu konuda gerekli mercileri bilgilendirmek, kapsayıcı eğitim konusunda farkındalık oluşturmak, öğretim programlarını bu yönde güncellemek, eğitim araç ve gereçlerini bu doğrultuda yenilemek ve özellikle öğretmenlere kapsayıcı eğitim konusunda eğitimler vermek gerekmektedir. (Booth & Ainscow, 2002). Bu adımların hayata geçmesi, eğitimle ilişkili tüm paydaşların işbirliği içinde çalışmasını gerektirir. Bu

amaç doğrultusunda atılacak her adım ve uygulanacak her proje anlamlı olmakla birlikte kapsayıcı eğitim anlayışının yerleşmesi ve içselleştirilmesi için hayati önem taşımaktadır (Oral, 2016).

Toplumsal açıdan değerlendirildiğinde, öncelikleri ve beklentileri hızlı bir şekilde değişen genç nüfusu tanımak ve onların geleceğini planlamak üzere eğitim programı oluşturmak ülkenin geleceğine yapılabilecek önemli bir yatırımdır. Amaç olarak yeni neslin tümüne eşit koşullarda nitelikli eğitim vermek de ülkenin temel hedefleri arasında yer almalıdır. Bu noktadan hareketle kapsayıcı eğitime yapılan vurgunun ne kadar önemli olduğu görülmektedir. Kapsayıcı eğitimin ve kapsayıcı eğitim uygulamalarının gelişmesi ve yaygınlaşması için önemli adımların atılması ve bu adımların eğitim politikasının öncelikleri arasında olması gerekmektedir. Böyle bir amaçla bu çalışmada Milli Eğitim Bakanlığı'nın Almanca öğretim programı kapsayıcı ilkeler doğrultusunda yeniden ele alınmıştır.

Kapsayıcı Eğitim Programı ve Yabancı Dil Eğitimi

Yabancı dil, öğrencilerin kendi dil alanlarının dışında başka dillerin de varlığını kabul ettiği, kendi kültürleri dışında farklı kültürlerini de yansıtan ve öğrencilerin kültürlerarası iletişim kurmasını sağlayan bir araçtır. Yabancı dil öğrenimi ile öğrenciler yabancı olanı kabul etme, empati kurmak ve başkalarına karşı hoşgörülü olma gibi faydalar elde ederler (Borak vd., 2005). Farklı kültürlerini tanımak öğrencinin bakış açısını genişletebilmekte ve barış içinde yaşamının ön koşulunu oluşturmaktadır (MEB, 2011).

Yabancı dil öğreniminin başarılı bir şekilde gerçekleşmesi, bu alanda bilimselliği kesin olarak kanıtlanan, dil bilgisi öğretimiyle ya da işlevselliği bakımından belirli bir gelişim basamağı takip edilerek oluşturulan öğretimle beraber, öğrenmenin öznesi olan öğrencinin kendisine de bağlıdır (Borak vd., 2005). Dil öğretiminde öğrenci temel öğe olduğu gibi, farklılaştırılmış öğretim de öğrenme süreci ve niteliğini etkileyen önemli bir unsurdur. Bu nedenle, tüm öğrenciler için aynı ölçüde, tek bir yaklaşıma dayalı, değişmez ve tek bir yabancı dil öğrenme ve öğretme yönteminin etkili olamayacağı iddia edilebilir. Dolayısıyla kapsayıcı eğitimde vurgulanan çeşitlilik ve çoğulculuk ilkelerinin öğretim programlarının temelini oluşturması, programların bireylerin ve toplumların farklı özellik ve ihtiyaçlarına göre tasarlanabilmesi ve uygulanabilmesini kolaylaştırmaktadır.

Yabancı dil dersinde öğrenme esnasında öğrencinin öğrendiklerini bağımsız bir şekilde planlaması ve öğrendikleriyle ilgili sorumluluk alabilmesi öğrenme süreçlerinin başarılı bir şekilde gerçekleştiğine işaret etmektedir. Yabancı dil dersi, öğrencinin var olan gerçekliğinden hareket etmeli ve ilgi ve ihtiyaçlarını barındırmalıdır. Ayrıca bu dersler öğrencinin merakını diri tutmalıdır. Yabancı dil dersi, öğrencilerin farklı ülkelerin günlük yaşam ve kültürlerini anlayabilmesini desteklemelidir. Böyle bir yaklaşımdaki ders, öğrencinin ilgisini ve merakını uyandıran, öğrencinin dersten keyif almasını sağlayan, onların yaratıcılığını ortaya çıkaran ve destekleyen, öğrencinin bilgi alanlarını keşfetmelerini sağlayan tema, içerik ve yöntemlerin kullanımını zorunlu kılmaktadır (Borak vd., 2005).

Ortaöğretim Almanca Dersi ve Kapsayıcı Öğretim Programı

Kapsayıcı öğretim programında temel amaç, öğrencilere kendi ilgi ve yeteneklerini fark ettirebilecek, öğrencilerin eleştirel ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştirecek, değerler eğitimini önceleyecek, toplumun ihtiyaç ve beklentilerine uygun hedefleri içerecek bir öğretim programı çerçevesinde gelişim ve öğrenme fırsatları sunmak olmalıdır. Genel olarak eğitim programlarında hedef, içerik, öğretim süreci ve sınav durumları olmak üzere dört öge yer almaktadır (Demirel, 2015). Bu öğelerin anlamlı ve verimli bir şekilde tasarlanabilmesi için programın esnek bir bakış açısıyla ele alınmasının kapsayıcı eğitim için önemli bir kriter olduğunu belirtmek gerekmektedir.

Bu çalışmada ortaöğretim kurumları Almanca dersi kapsayıcı öğretim programı Fen lisesi, Anadolu lisesi ve sosyal bilimler lisesinde ikinci yabancı dil dersinde okutulmak üzere yeniden tasarlanmıştır. Türkiye’de ortaöğretim Almanca dersi kapsayıcı öğretim programı 9. Sınıflar A1.1 düzeyinde ikinci yabancı dilin önemini kavratmak, öğretimin niteliğini kapsayıcılık ilkeleri doğrultusunda artırmak, öğretimin iletişim aracı olarak kullanılmasını sağlamak, öğrencilerin kendi ihtiyaçlarını karşılamak, tüm öğrencilere eşit ve adil koşullarda Almanca’yı öğretmek, öğrenmeyi öğrenmek hedefiyle öğrencilerin sürekli bir şekilde ilerlemelerini ve düşünme becerilerini sağlamak ve problem çözümlerinde faydalı olmak amacıyla hazırlanmıştır.

Program, öğrencilerin zihinsel gelişim düzeylerine uygun bir şekilde, bilişsel, duyuşsal ve psikomotor alanlarla ilgili sözel ve dilsel yeteneklerini, çalışma becerilerini, iletişimsel yetilerini, değerler eğitimini ve kültürler arası yetiyi eğitim süreci içinde ve sonunda geliştirmeyi hedefleyecek şekilde düzenlenmiştir. Farklı özelliklere sahip bireyler farklı öğrenme yöntemleri ile öğrenebilmektedirler. Görsel zeka alanında yetenekli olanlar görsel nesnelere, resimlerle, sunumlarla veya videolarla daha hızlı öğrenebilirken, matematik zeka alanında yetenekli olanlar neden sonuç ilişkisi kuracak yöntemlerle (beyin fırtınası, Sokrat semineri vb.), bedensel ve kinestetik zeka alanında yetenekli olanlar deneme yanılma yoluyla daha hızlı öğrenebilmektedirler (Başaran, 2019; Demir, 2010). Bunun için de öğretim programının farklı yöntem ve stratejilerle uygulanması oldukça önemlidir.

Kapsayıcı Almanca öğretim programı, öğrenci merkezli bir yaklaşımla ve yeni öğretim yöntem tekniklerle yeniden tasarlanmış çok yönlü, kapsayıcı öğrenme ortamlarına uygun esneklikle düzenlenmiştir. Program, öğrencilerin işbirlikli çalışmasına önem veren, tüm öğrencilerin aktif katılımını sağlayan, hedeflere ulaşmak için çok çeşitli yolları kullanan, öğrencilerin birlikte sorumluluk alabilecekleri ve sorumluluğu paylaşarak çalışabilecekleri öğrenme ortamlarına fırsat verecek şekilde tasarlanmıştır.

Programın Vizyonu ve Genel Amaçları

Ortaöğretim Almanca dersi kapsayıcı öğretim programı öğrenmeyi öğrenerek devamlı ilerlemeyi sağlayan, kendi yeteneklerinin farkına varabilen, tüm öğrencilerin varlığını, katılımını ve başarısını teşvik edip kabul eden, sorgulamaya dayalı önyargısız öğrenme ortamları oluşturan, demokratik ve insan haklarına duyarlı olabilen, öğrenciyi sürekli aktif kılan, farklı düşünce, kültür, inanç ve hayat tarzlarına sahip insanları hoş görebilen öğrenciler yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Bununla beraber akademik yönü güçlü, çok yönlü, dil bilen, araştıran, sorgulayan, analiz becerisine sahip, değerlerine sahip çıkan bireylerin yetiştirileceği sistemler oluşturmak da programın vizyonu kapsamındadır.

Program, A1.1 düzeyindeki 9.sınıf öğrencileri için iki dönem uygulanabilmekle birlikte yirmi dört temalıklı bir kapsayıcı içerik barındırmaktadır. Almanca dersi kapsayıcı öğretim programının genel amaçları maddeler halinde aşağıda belirtilmiştir. Bunlar:

Tüm öğrencilerin Almanca'yı ikinci yabancı dil olarak tanıyıp kendi ihtiyaçları doğrultusunda kullanabilmesini sağlamak,

Tüm öğrencilerin Almanca'yı ulusal ve uluslararası ortamlarda etkili, akıcı ve doğru bir şekilde kullanabilmesini sağlamak,

Tüm öğrencilerin diğer ülkelerdeki insanları anlayabilme ve kendi kültürel değerlerini diğer toplumlardaki insanlara aktarabilmesini sağlamak,

Tüm öğrencilerin 21. Yüzyıl (eleştirel okuryazarlık, eleştirel düşünme, dijital okuryazarlık vb.) becerilerini geliştirmek,

Her bölgeye, her sınıfa, her öğretmene göre değişebilen esnek bir program uygulamak,

Her öğrencinin fiziksel, sosyal, duygusal ve kültürel ihtiyaçlarına uygun bir ders ortamı oluşturmak,

Tüm öğrencilerin programa erişimini sağlamak,

Öğretim etkinliklerini ve materyal seçimini her bir öğrencinin kültürel geçmişine, akademik yeteneğine, ilgilerine ve öğrenme stiline uyarlamaya çalışmak,

Tüm öğrencilere ikinci yabancı dilin önemini aktarmak,

Almanca öğretiminde teknolojiyi aktif, etkili ve her öğrencinin gelişim ve öğrenmesine katkı sağlayacak şekilde kullanmaktır.

Programın Kapsamı

Ortaöğretim Almanca Dersi Kapsayıcı Öğretim Programı öğrencilerin zihinsel gelişim düzeylerine uygun, bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor alanlarla ilgili, iletişimsel becerilere yöneliktir. Balkan, Ekti, Öztürk ve Yıldırım'ın (2017) yeniden ele aldığı Almanca öğretim programında hem dört dil becerisinin (okuma, yazma,

konuşma, dinleme) geliştirilmesinin önemi vurgulanmakta hem de öğrencilerin çalışma becerilerine, yeteneklerine ve kendilerine uygun materyalleri düzenleme ve bunları öğrenme esnasında kullanma yeterliliklerine yönelik içerikler mevcuttur. Ayrıca kendi kültürel değerlerini yabancı insanlara aktarma, öğretilmek istenen dili konuşan ülkelerin kültürel özelliklerini ve değerlerini fark etme ve bu dilin yaşadığı kültürü tanıma, kültürler arası yetiyi geliştirmeye yönelik içerikler mevcuttur. Bu içeriği kapsayıcı eğitim bağlamında genişletmek adına farklılıkları tanıma, farklılıklara saygı duyma, etkileşim ve demokrasi gibi yeni içerikler de sunulmuştur.

Kapsayıcı Almanca öğretim programı, öğrencilerin yeteneklerini fark etmelerinin yanında kendilerinin tüm yönlerini (özellikle güçlü ve zayıf yanlarını) tanımalarına yardımcı olmakla beraber öğrencilere kendi kendilerini değerlendirme olanağı tanımaktadır. Programda öğrencilerin iş birliği içinde, sorumlulukları paylaşarak çalışabilecekleri öğrenme ortamlarına fırsat veren, dört dil becerisini (okuma, dinleme, konuşma ve yazma) geliştirirken, proje hazırlama, sunum yapma gibi etkinliklerle kendilerini ifade etme yetilerini geliştirmeye dayalı kazanımlar da yer almaktadır.

Programın Yapısı

Kapsayıcı eğitim, akademik eğitimi, alan bilgisini ve gelişimi ele alan önemli bir yöntemdir (Sakız, 2016). Kapsayıcı eğitim, bu alan içeriklerinin her öğrenci için aynı koşullarda ve yöntemlerle sunulmasını, bu alanlarda başarı ölçütlerinin aynılaştırılmasını ve eğitim programlarının sadece akademik içerikten oluşmasını uygun bir yöntem olarak değerlendirmez. Kapsayıcı eğitim, öğretim programlarının, akademik gelişimi de kapsayan çok alanlı ve opsiyonları olan bir çerçevede tasarlanmasını öngörmektedir. Bu çalışmada da Almanca dersi programı, farklı alanlarda gelişim ve öğrenmeyi kolaylaştırmakta, farklı seçenekler sunmakta ve hedef-kazanımları, içeriği, öğretim yöntem ve tekniklerini ve ölçme-değerlendirme süreçlerini kapsayıcı bir şekilde ele almaktadır. Bu kısımda, hedef ve kazanımlar, içerik, öğretim yöntem ve teknikleri ve ölçme ve değerlendirme olmak üzere dört alt bölüm yer almaktadır.

Hedef ve Kazanımlar

Milli Eğitim Bakanlığı (2011) kazanımı, öğrenciler için eğitim ve öğretim yoluyla öğretimin sonunda ulaşılmaması istenen bilgiler, tutumlar, beceriler, güdülenme gibi değerlerin ve yaşantıların tamamı olarak tanımlamıştır (MEB, 2011). Almanca öğretim programındaki öğrenme alanlarında yer alan kazanımların önem ve öncelik sırası olmamakla beraber; kazanımlar, programda belirtilen dil yeterlik düzeylerine ve öğrenme alanının (dinleme, konuşma, okuma, yazma) özelliğine göre A1 düzeyinde kazanım ve içeriğin kapsamı genişletilerek sarmal yaklaşımla oluşturulmuştur. Sarmal öğrenmede ilk defa öğrenilecek konular, önceki öğrenmelerle ilişkilendirilir (Balkan vd., 2017). Bununla beraber içeriğin her tekrarı daha detaylı bir şekilde, daha soyut ve karmaşık olarak verilir. Öğrenme hızı yavaş öğrenciler, derse zamanında katılamayan öğrenciler, ders kazanımını ilk etapta elde edemeyen

öğrenciler, işitme-görme-yürüme zorluğu yaşayan öğrenciler için sarmal öğrenme yaklaşımının uygulanması kapsayıcı eğitim açısından önemlidir çünkü kapsayıcı eğitim, öğrenme ve gelişim hızı ne düzeyde olursa olsun, tüm öğrencilere uygun yöntemler kullanılarak öğrencilerin eğitim programına katılımını öngörmektedir (Booth & Ainscow, 2002).

Almanca dersi öğretim programı Türkiye’de ikinci yabancı dil olarak orta öğretim düzeyinde uygulanacak şekilde tasarlanmıştır. Çalışma, Almanca dersi kapsayıcı öğretim program hedefleri, farklılıkları göz önüne alacak şekilde esnek bir bakış açısıyla yazılmış, öğrenci özelliklerine göre değiştirilebilir bir anlayışla hazırlanmıştır. Hedeflerin esnek olması öğretmenlere içerik, kullanılan araç-gereç, materyal, yöntem ve teknikler konusunda daha fazla seçenek sunmaktadır.

Avrupa ortak dil kriterlerine göre A1 seviyesine sahip bir birey, temel dil kullanıcısı olarak belirlenmiştir. Bu seviyede öğrenciler; yaşamsal ihtiyaçları karşılamaya yönelik, sık kullanılan Almanca ifadeleri veya cümle kalıplarını ve Almanca basit cümleleri anlayabilir ve kullanabilirler. Almanca A1 düzeyindeki bir öğrenci kendisini ve başkalarını Almanca olarak tanıtabilir, onlara farklı kişisel sorular yöneltebilir ve sorulara karşılık verebilir. Hedef dilde konuşanlar yavaş ve anlaşılır konuşur ve öğrencilere yardımcı olurlarsa, öğrenciler onlarla basit şekilde anlaşabilir (MEB, 2005). Kapsayıcı eğitim, kazanımların tümünün her öğrenci tarafından aynı ölçüde kazanmalarını beklemez; her bir öğrencinin kendi gelişimsel hızı dikkate alınarak ve kendisi için hedeflenen kazanımlar doğrultusunda gelişimi takip edilir (Sakız vd., 2015).

Kapsayıcı öğretim programlarında tüm öğrencilerden gelişim düzeylerine uygun kazanımları elde etmelerinin beklenmesi olağan kabul edilmekte; ancak tüm öğrenciler için tamamen standart kazanımların belirlenmesi ve bu kazanımların elde edilmesinin beklenmesi uygun görülmemektedir. Dolayısıyla bu çalışmada hazırlanan Almanca öğretim programında öğrenciler için belirlenen alternatif hedef ve kazanımlar yer almaktadır. Bu hedef ve kazanımlar, öğrencilerin öğrenilen yabancı dili farklı bağlamlarda ve ortamlarda etkili, doğru ve uygun bir şekilde kullanabilmesini, dil pragmatığının gerektirdiği farklı bağlamlarda iletişim kurulabilmesini ve yürütülebilmesini, farklı konular üzerinde kişisel görüş bildirilmesini, farklı kültürel unsurların tanınmasını ve kendi kültürüne ait unsurların başkalarına aktarılabilmesini, kendi ülkesinde karşılaştığı ve yabancı dil konuşan bireyler ile iletişim kurabilmesini ve gereken durumlarda kendilerine yardımcı olabilmesini amaçlamaktadır (Balkan vd., 2017).

Yukarıda hedeflenen kazanımlara ek olarak, bireylerin ihtiyaçlarına, özelliklerine ve tercihlerine uyumlu olarak, farklı kültürlerle karşı farkındalık oluşturulması, kültürel farklılıklara ve çeşitliliğe saygılı ve duyarlı bireyler olabilmesi ve dile ilişkin söz varlığının zenginleştirilmesi adına yeni kazanımlar belirlenmelidir. Her ne kadar bu durum, merkezi eğitim ve öğretim programlarının uygulandığı eğitim sistemlerinde zor olsa da, kapsayıcı eğitim programı, içerik açısından esnek bir kazanım listesi belirlenmesini, bu durumun da öğrenci merkezli bir şekilde gerçekleştirilmesini öngörmektedir (Cole, 2008).

Teknolojiyi aktif ve etkili bir şekilde kullanabilme yoluyla, bilgi teknolojilerinden yararlanarak öğrenme becerilerinin geliştirilmesi, öğretmenler ve materyal geliştiricileri için hem yeterli yönlendirme hem de yeterli esneklik sağlanması amaçlanmaktadır. Öğrencilerin yabancı dili etkileşimli, eğlenceli ve tüm duyularını kullanarak istekli bir şekilde öğrenmelerini sağlamak da Almanca öğretim programının hedefleri kapsamındadır.

Kapsayıcı bir Almanca öğretim programında; duyarlılık, sorumluluk, saygı, yardımseverlik, empati, dayanışma, barış, ortak kültür ve değerler aktarılırken öğrencinin üst düzey düşünme becerilerini (akıl yürütme, sorgulama, araştırma, yorum yapma, ilişkilendirme ve değerlendirme becerilerini) kullanabileceği çalışmalar yer alır. Söz konusu çalışmaların, öğrencilerin zihinsel, bilişsel ve akademik gelişimine ek olarak sosyal-duygusal alanda da gelişim ve öğrenmesine katkıda bulunması beklenmektedir. Bu çalışmalar kapsamında öğrenciler, karşılaştıkları metinlerde yer alan bağlam, olgu ve kişilere dair bilişsel, sosyal ve ahlaki ikilemleri tespit edebilmekte, söz konusu ikilemlere dair çıkarımda bulabilmekte ve bu ikilemlerle ilişkili cevaplayabilmekte, tartışabilmekte ve kendi görüş ve düşüncelerini ifade edebilmektedir. Dahası öğrenciler bu çalışmalar ve bunların içerdiği etkinlikler sayesinde kendi gündelik hayatlarına dair sonuçlar çıkarabilmekte, bu sonuçları etkinlikler ile uygulama düzeyinde öğrenebilmektedirler. Dolayısıyla söz konusu çalışmaların Almanca dil öğretim programında yer alması önerilmektedir. Nitekim kapsayıcı eğitim ilkelerinden öğrenci merkezliliğin benimsendiği bir programda öğrenme, öğrencilerin düşünmesine, merak etmesine, iletişim kurmasına, sorgulamasına, hata yapmasına, hatalarını tespit etmesine, öğrenmesine ve öğrenirken eğlenmesine olanak tanındığında gerçekleşebilmektedir (Sakız, 2017).

Kapsayıcı eğitim, bireylerin tercihleri doğrultusunda yaşamlarında anlamlı bir karşılığı olan program içeriklerinin tasarlanarak uygulanmasını öngörmektedir (Booth & Ainscow, 2002). Dolayısıyla bu programda amaçlar gerçekleştirilirken öğrencilerin dikkatlerinin günlük hayatta ilgi veya ihtiyaç duyabilecekleri bazı konulara çekilerek konularla ilgili hangi dil yapılarını ne amaçla ve hangi etkinlikler içerisinde kullanarak kazanabilecekleri belirlenmekte, süreç içerisinde öğrencilerin karşılaşabilecekleri telaffuz hataları ve yanlış kullanımlar anında düzeltilerek kazanılan bilgi ve becerilerin proje çalışmaları ile pekiştirilmesi hedeflenmektedir.

Bu çalışmada tasarlanan öğretim programı, öğrencilerin genel yaşamın önemli eğitsel ve toplumsal unsurları olan okuma, yazma, dinleme ve konuşma gibi becerileri kullanabilmelerinin yanı sıra, üst düzey bilişsel becerileri geliştirebilmelerini de hedeflemektedir (MEB, 2006). Üstte sıralanan bu beceriler, birey gelişiminin çeşitli alanlarında, özellikle zihinsel, toplumsal ve psikolojik gelişim ve öğrenme alanlarında çeşitli becerileri edinmelerini ve geliştirmelerini hedeflemektedir. Bu alanlar içinde etkili iletişim kurma ve sürdürme, yabancı dile ve bu dili öğrenmeye karşı olumlu tutumlar geliştirme, okuma ve yazma alışkanlığı edinme gibi çeşitli hedefler mevcuttur. Bu bilgilerden yola çıkarak tasarlanan bu programda, dil öğretiminde anahtar beceriler olan dinleme, konuşma, okuma ve yazma alanlarında gelişim ve öğrenme sağlanması, bu becerilerin bireylerin sosyal, duygusal ve entelektüel alanlarda gelişmesini hedeflemesi önemli bir yere sahiptir.

İçerik-Ünite-Etkinlikler

Öğretim süreci öğelerinden biri olan içerik, genelde sözel bilgiler, zihinsel beceriler, bilişsel stratejiler, devinimsel yeterlikler ya da tutumlar olarak ifade edilen, hedeflere dönük tüm konuları, öğretme-öğrenme sürecinde temel alınan tanımlamaları, sınıflamaları, olgular, kavramları, genellemeleri, ilkeleri, kuralları, yasaları, değerleri, stratejileri ve işlemleri kapsar. Kapsayıcı eğitimin programının içeriği belirlenirken, öğrenciyi merkeze alan etkinliklere yer verilmesi, öğrenen için esnek öğrenme imkânı sağlanması ve farklı kültürlere duyarlılık gibi yaklaşımların ön planda olması gerekmektedir (Özdaş, 2018). Kapsayıcı eğitim tüm öğrencilerin, kendilerine ihtiyaç duydukları imkân ve olanakların sağlanması durumunda, kendileri için belirlenen eğitsel hedeflere ulaşabileceğini kabul etmektedir. Bu noktada etkinliklerin çok yönlü, tüm öğrencileri kapsayacak şekilde planlanması ve uygulanması önemlidir. Bu amaca erişebilme adına sınıf ortamını eğlenceli hale getirecek ve tüm öğrencileri kapsayacak etkinliklerin geliştirilerek uygulanması oldukça önemlidir.

Kapsayıcı eğitim programlarında içerik, farklı kültürleri ve değerleri içinde barındıracak şekilde tasarlanmalıdır (Ceyhan, 2016). Bunun için öğretmenlerin kültürel açıdan duyarlı olmaları, sosyo kültürel olarak bilinçli olmaları, farklı kültürlere sahip öğrencileri tanımaları ve öğrencilerin kültürel tecrübelerini dikkate alarak eğitim sürecini düzenlemeleri gerekmektedir (Kotluk & Kocakaya, 2018; Özdaş, 2018; Villages & Lucas, 2002). Eğitim ve öğretimde eşitliğin ve adaletin sağlanması, ayrımcılık ve ötekileştirme ile mücadele edilebilmesi için eğitim sisteminin daha kapsayıcı olması, eğitim içeriklerinin kültürel değerlere ve farklılıklara saygılı ve bu farklılıklardan beslenen bir yapıda düzenlenmesi gerekmektedir (Kotluk & Kocakaya, 2018; Özdaş, 2018).

Kapsayıcı eğitimde öğretim içeriği, bir öğrenme aracı olarak ele alınır ve öğrencilerin yaşamları ile ilgili olarak hedefe ulaşma amacıyla kullanılır. İçeriğin kapsamının öğrencilerin yaşam deneyimleri ile ilişkilendirildiği ve öğrencinin yeterlilik düzeyini geliştirme amacıyla uygulandığı durumlarda öğrencilerin programa erişimleri ve programda ilerlemeleri mümkün olabilmektedir (Başaran, 2019; Dewey, 1996). Tablo 1’de Almanca öğretim programı (MEB, 2018) içerisinde yer alan temalar ve içerik önerilerine ek olarak kapsayıcı temalar ve içerik önerileri eklenmiştir.

Tablo 1. Temalar ve İçerik Önerileri

Temalar	İçerik Önerileri
Birey ve Toplum	Kişisel bilgiler, biyografi, aile, okul, arkadaş, akrabalar, komşular, çevreye bakış, birlikte yaşama, ulaşım sorunları, yardımlaşma, dayanışma vb.
Değerler	Atatürk, evrensel değerler, kültürel değerler, milli değerler, ahlaki değerler, sosyal değerler
Eğitim	Dersler, üniversite, öğrenci kulüpleri, dil yeteneği, dil öğrenimi, bireysel öğrenme, eğitim sistemi, sınavlar, eğitim teknolojisi, uzaktan eğitim, aile ve eğitim, okul ve eğitim, çevre ve eğitim, eğitim sorunları, hayat boyu öğrenme vb.
Meslekler	Meslek seçimi, meslek tanıtımı, geleceğin meslekleri, sıra dışı meslekler vb.
Spor	Bireysel sporlar, mücadele sporları, sportmenlik ve sorumlu davranış, spor organizasyonları, olimpiyatlar, engelli olimpiyatları, sıra dışı sporlar vb.
Doğa ve Çevre	Mevsimler, hava durumu, yer şekilleri, güneş sistemi, çevre dengesi, küresel ısınma, doğal afetler, çevre sorunları, açlık, alternatif enerji kaynakları, hayvanlar, nesli tükenmiş türler (hayvanlar, bitkiler), nesli tükenmekte olan hayvanlar, bitkiler vb.
Kişilik ve Karakter	Ruhsal özellikler, fobiler, kişisel gelişim, hobiler, kendini tanıma, alışkanlıklar, iletişim/ etkileşim vb.
Dünyamız	Ülkeler, komşu ülkeler, hedef dilin konuşulduğu ülkeler, kıtalar, dünya nüfusu vb.
Sanat	Edebiyat (şiir, öykü vb.), tiyatro, sinema, müzik, resim, sanat galerisi, el sanatları, kültürel sanatlar vb.
Bilim ve Teknoloji	Bilim kurgu, bilimsel organizasyonlar, sosyal bilimler, fen bilimleri, bilgi çağı, yenilikler, yeni icatlar vb.
Turizm	İç turizm, dış turizm, kültür, seyahat acentesi, turizm çeşitleri vb.
Tarih	Müze, tarihi eserler, tarihi kişiler, anıtlar, ören yerleri, eski uygarlıklar, arkeoloji, yazılı ve sözlü tarihi kaynaklar vb.
Sağlık ve Beslenme	İlkyardım, hastalıklar, tedavi, tıp, gelişme, kişisel bakım, sağlıklı beslenme, dengeli beslenme, genetiği bozulmuş hormonlu gıdalar sağlıklı yaşam, uyku, besinler vb.
Duygular	Olumlu duygular (sevinç, merhamet, umut vb.) ve olumsuz duygular (üzüntü, endişe vb.)
Hayaller ve Planlar	Gelecekle ilgili hayaller, bireysel hayaller, toplumsal hayaller, bir günlük plan, hafta sonu planları, gezi planı, tatil planı vb.

Almanca Öğretim Programının Kapsayıcı Eğitim İlkeleri Etrafında Yeniden Düzenlenmesi

<u>İletişim</u>	<u>Çevre, medya, telefon, internet, bilişim suçları, dil ve düşünme, dil, beden dili, işaret dili, jest ve mimikler vb.</u>
<u>Ekonomi</u>	<u>Ticaret, üretim, tüketim, ithalat, ihracat, kaynak, üretici, gelir, gider, bütçe, vergi, yatırım, iktisat, kalkınma vb.</u>
<u>Tasarım</u>	<u>Mimari, dekorasyon, aksesuar, aletler, otomobiller, desenler, renkler vb.</u>
<u>Başarma ve Kaybetme</u>	<u>Başarıya ulaşma yolları, sınav kaygısı, strese baş edebilme, başarı hikâyeleri, zamanı etkin kullanabilme, çalışma stratejileri vb.</u>
<u>Güvenlik</u>	<u>Ülke güvenliği, toplum güvenliği, birey güvenliği, özel güvenlik kuruluşları, trafik güvenliği, güvenliği sağlayan tedbirler (alarm, banka kartı, bilgisayar, çelik kapı vs) vb.</u>
<u>Farklılıkları Tanıma</u>	<u>Dini çeşitlilik, dini farklılıklar, sanatsal çeşitlilik, kültürel çeşitlilik, farklılıkları tanım-lama, kültürel tanıma, ekonomik çeşitlilik, sanatsal evrensellik, kültürel keşif, so-syokültürel keşif, sosyo kültürel çeşitlilik), kültürel etki.</u>
<u>Değer Verme</u>	<u>İş birliği, evrensel değerler, toplumsal birliktelik, farklılıklara duyarlılık, empati, toplumsal değerler, farkındalık.</u>
<u>Etkileşim</u>	<u>Farklılıkları yorumlama, farklılıkların analizi, kültürel yansıtma, kültürel etkileşim.</u>
<u>Demokrasi</u>	<u>İnsan hakları, adalet, hoşgörü, dostluk, dürüstlük, saygı, sevgi, vatanseverlik ve yardımseverlik, vatandaşlık, sivil toplum kuruluşları, gönüllü hizmetleri vb.</u>

Tablo 1’den de görüleceği üzere programda yirmi dört tema bulunmaktadır. Kapsayıcı eğitim, öğretmenlerin, sınıfın koşulları ve öğrencilerin özelliklerine bağlı olarak içeriği farklılaştırabileceğini öngörmektedir (Sharp, Jarvis, & Mc-Millan, 2020). Öğretmenler eğitim programlarındaki çerçeve içeriğe bağlı kalmak şartıyla öğrenmeyi doğrudan etkileyen içeriği uyarlayarak farklı şekillerde düzenleyebilirler. Örneğin verilmek istenen bilginin hangi sırada verileceği, bilgiler verilirken kaç örneğin verileceği, ölçme ve değerlendirmenin nasıl yapılacağı, hangi konularda sorular sorulacağı hususlarında öğretmenler kendi meslek bilgileri ve deneyimlerinden faydalanarak içerikte değişikliğe gidebilmektedirler.

Kapsayıcı eğitim, öğretim programlarının bireysel tercih ve ihtiyaçlara göre uyarlanabilmesini öngörmekte, bu amacın gerçekleşmesi adına da program içeriğinde seçim yapabilme özgürlüğü sağlayan seçenek ve önerilerin yer alması gerektiğini vurgulamaktadır (Sharp vd., 2020). Bu programda temaların tamamında Tablo 1 içinde sunulan içerik önerileri aynen uygulanabilir veya bu içeriğe, ilgili temaya, öğrenci özelliklerine ve ihtiyaçlarına uygun alternatif içerik eklenebilir. Programda yabancı dil yeterlilikleri dikkate alınarak tasarlanmış olan kazanımların işlenişinde ilgili temalar ve içeriklerin dikkate alınması; bunlara dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerini geliştirecek şekilde yer verilmesi de önem taşımaktadır.

Öğrencilerin yabancı dili öğrenme esnasında hata yapması doğal bir süreç olarak kabul edilebilir. Burada öğretmenin öğrencilere sistematik bir şekilde geri bildirim vermesi ve öğrencilerin motivasyon düzeyinin yüksek tutulması hataların en aza indirilmesinde etkili olabilmektedir. Kapsayıcı eğitimde öğrencilerin motivasyon düzeyinin yüksekliğinin kazanımların elde edilmesindeki rolü bilinmektedir (Taneri, 2019). Tüm öğrencilerin derse karşı olumlu tutum geliştirmesi için motivasyon düzeyinin yüksekliği arasında güçlü bir ilişki bulunmaktadır. Bunu gerçekleştirmek için öğretmenin derste farklı araç-gereçler kullanması, görsel çalışmalar hazırlayarak dersi öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına dönük bir şekilde işlemesi önemlidir. Öğrenme hızı akranlarından daha düşük olan öğrencilerin düzeyi daha yüksek olan öğrenciler ile iş birliği içinde eşleştirilerek kendilerine akran desteği verilmesi de kapsayıcı bir eğitim anlayışı açısından önemlidir (Oral, 2016).

Kapsayıcı eğitim yaklaşımı öğrenciler arasındaki farklılıkları ve öğrencilerin farklı ihtiyaçlarını bir sorun olarak ele almamakta, bu farklılıkları öğretimi zenginleştirmek için bir fırsat olarak tanımlamaktadır (Booth & Ainscow, 2002). Kapsayıcı eğitim tüm öğrencilerin, kendilerine ihtiyaç duydukları imkân ve olanakların sağlanması durumunda, kendileri için konulan eğitsel hedeflere ulaşabileceğini kabul etmektedir (Url, 1). Bu noktada etkinliklerin çok yönlü, tüm öğrencileri kapsayacak şekilde planlanması ve uygulanması önemlidir. Sınıf ortamını eğlenceli hale getirecek ve tüm öğrencileri kapsayacak etkinlikler geliştirilerek uygulanabilir. Buna örnek olarak bazı kapsayıcı etkinlikler aşağıda verilmektedir:

Ders yılının başlangıcında öğrencilere kendini önemli ve değerli hissettirecek farklı selamlama çalışmaları yapılabilir.

İşitme zorluğu yaşayan öğrenci varsa sınıfta işaret diliyle Almanca selamlama öğretilebilir.

Öğretim sırasında göçmen, kekeme ya da şiveli konuşan öğrenciler cevabı bildikleri halde çekingen davranarak cevap vermek istemeyebilir. Bu esnada sessiz gazete etkinliği gibi konuşmaya gerek kalmadan yazılı olarak fikirlerin sunulduğu etkinlikler planlanabilir.

Öğrenciler arasındaki bağı geliştirmek amacıyla sınıf içi grup şeklinde veya ikili eşleştirmeler yoluyla yarışmalar düzenlenebilir.

Farklı kültürlerden öğrenciler kendi kültürlerini tanıtıcı yemeklerin Almanca tarifini verebilir.

Kültürel farklılığı olan sınıflarda öğrenciler kendi kültürlerini tanıtıcı gösteriler, eğlenceler ve oyunlar hazırlayabilir.

Öğrenciler arasındaki bağı güçlendirmek adına sınıfta doğum günü partileri düzenlenebilir, parti davetiyeleri Almanca olarak hazırlanabilir.

Sınıf kuralları, öğretmen rehberliğinde tüm sınıfla beraber Almanca hazırlanıp sınıf panosuna veya sınıfın her yerinden görülebilecek bir yere asılabilir.

Öğrenciler iyi bildikleri konularda konuşmaya kırımızı sandalye etkinliği gibi etkinliklerle cesaretlendirilebilir.

İstasyon tekniği uygulanarak tüm öğrencilerin birbirlerinin çalışmalarına katkı sunması beklenebilir.

A1.1 düzeyi öğrenmelerin sonuna doğru öğrencilerin ortak noktalarını keşfetmeleri sağlanabilir.

Kapsayıcı bir Almanca programında öğrencilerin sınıflarına aidiyet geliştirmesini sağlamak için sınıfa özgü bazı görseller Almanca olarak hazırlanabilir.

Almanca dersi esnasında aynı anda ikili grup çalışması, büyük grup çalışması ve bireysel çalışmaları içeren etkinler yer alabilir.

Örencilerin kendilerini tanıtıcı poster yapıp sunmaları sağlanabilir.

Yabancı ülkedeki bir sınıfa Almanca mektup yazılabilir, onlardan da karşılık geldiğinde mektuplar sınıf içinde okunabilir, yabancı kültürleri tanıma fırsatı aranabilir.

Farklı dil, din, ırk ve kültüre sahip bireyleri bir arada tutan faktörlerle ilgili beyin fırtınası yapılabilir.

Bir hikayenin anlamlandırılması için Almanca rol yapma etkinliği gerçekleştirilebilir.

Gruplar oluşturarak öğrenme teması ile ilgili yarışmalar düzenlenebilir veya oyunlar oynatılabilir.

Öğrenme ve öğretme sürecinde yer alacak bu etkinlikler programın öğretim yöntem ve teknikler kısmında daha kapsamlı şekilde ele alınmıştır. Etkinliklerin başında ve sonunda öğretmenin etkinliğin kapsayıcılık derecesini ölçmek için aşağıdaki tablodaki kontrol listesini uygulayabilmesi öngörülmüştür. Bu tablo Tane-ri'den (2019) esinlenerek oluşturulmuştur. Kontrol listesindeki kapsayıcı etkinliklere alakalı sorular genel itibari ile kapsayıcı eğitimin amacı, ilkeleri ve prensipleri doğrultusunda hazırlanmıştır. Kontrol listesinin uygulanması sonrasında, bir sonraki derste daha kapsayıcı etkinliklerin planlanarak uygulanması için öğretmene dönüt sağlanacağı düşünülmektedir.

Tablo 2. Kapsayıcı Etkinlik Kontrol Listesi

SORULAR	Ev et.	Hayır.
1.Sınıftaki tüm öğrencilerin hazırladığınız tüm etkinliklerde başarılı olmasını bekliyor musunuz?		
2.Etkinlikler öğrencilerin okula getirdiği güçlü yanlar/deneyimler üzerine inşa edildi mi?		
3.Etkinlikler bütün öğrencilerin katılımına açık mı?		
4.Etkinliklerde farklılıklara/çeşitliliğe saygı esas alındı mı?		
5.Etkinliklerde yalnızca baskın kültüre ait öğelere mi yer veriliyor?		
6.Etkinlikler öğrencilerin kültürel deneyim ve yaşamları doğrultusunda tasarlandı mı?		
7.Etkinliklerde dışlayıcı bir dil kullanılmış mı?		
8.Etkinlikler önyargı, ötekileştirme ve/veya nefret söylemi içeriyor mu?		
9.Etkinlikler öğrencilerin farklı ihtiyaçlarına cevap veriyor mu?		
10. Etkinlikler öğrencilerin kendi ihtiyaçlarına cevap veriyor mu?		
11. Etkinlikler öğrencilerin gelişim düzeylerine uygun mudur?		
12. Etkinliklerde geleneksel ve/veya geleneksel olmayan cinsiyet tanımlamaları yer alıyor mu?		
13. Etkinlikleri tamamlamak için öğrencilere eşit oranda mı süre verildi?		
14. Etkinlikler sırasında öğrenciler birbirlerine destek oldular mı?		
15. Etkinlikler sırasında öğrencilerin sınıfa aidiyet geliştirdiler mi?		
16. Etkinlikler öncesinde öğrencilerin öğrenmeye karşı yüksek motivasyonu gözlemlendi mi?		
17. Etkinlikler sırasında öğrenciler arasında çatışmalar yaşandı mı?		
18. Grup çalışması şeklinde yapılan etkinliklerde öğrencilerin bireysel başarıları ön planda tutuldu mu?		
19. Grup çalışması şeklinde yapılan etkinliklerde öğrencilerin grup başarıları ön planda tutuldu mu?		
20. Grup kendi çatışmalarını yorumlayıp değerlendiriyor mu?		
21. Çatışmalar fark ediliyor ve gideriliyor mu?		
22. Tüm öğrencilerin etkinlikler sırasında söz hakkı var mı?		
23. Tüm Öğrencilerin tartışmaları için yönlendirmeler var mı?		
24. Tüm öğrencilerin liderlik, başkanlık vb. rolleri sergileme fırsatı var mı?		

Öğretim Yöntem ve Teknikleri

Yabancı dil öğretiminde farklı yaklaşım, yöntem ve teknikler mevcuttur. Ders içerikleri doğal yaklaşım, iletişimsel yaklaşım, iş birliğine dayalı yaklaşım, içerik temelli yaklaşım, görev temelli yaklaşım, yapılandırmacı yaklaşım, sözcük temelli yaklaşım, yeterlik temelli yaklaşım, bütüncül temelli yaklaşım gibi çeşitli yaklaşımlarla zenginleştirilebilmektedir. Kapsayıcı Almanca öğretim programında öğretim yöntem ve teknikleri, öğrencilerin öğrenme yöntem ve modalitelerine uygun bir şekilde farklı yaklaşımların uygulanmasını öngörmekte, zaman zaman tüm yaklaşımların harmanlanmasını gerektirmektedir (Başaran, 2019). Öğrencilerin öğrenme alanları ve yöntemleri farklı olabileceğinden öğrenme düzey ve hızları da farklı olabilmektedir. Nitekim bireylerin öğrenme stilleri, bilişsel stiller, bilişsel kontrolleri, duyuşsal özellikleri, hazırbulunuşluk bakımından birbirinden farklılaşabilmektedir. Bunun yanında bireysel farklılıklar öğrenmenin gerektirdiği zihinsel işlemler bakımında da çeşitlilik arz etmektedir (Jonassen & Grabowski, 2011).

Kapsayıcı eğitim, öğrencilerin bireysel özellik ve ihtiyaçlarını merkeze alan, her bir öğrencinin eğitimden anlamlı düzeyde faydalanmasını öngören bir içeriğe sahiptir. Almanca dersi kapsayıcı öğretim programı öğrenci merkezli bir eğitim-öğretim ortamı üzerine inşa edilmiş bir programdır. Öğrenci merkezli eğitim her öğrencinin farklı zaman, tarz ve hızda öğrenebileceği ilkesine dayanır. Öğrenmeyi öğrenme bu eğitim modelinde esastır. Ayrıca öğrenci merkezli eğitim, düşünme becerilerini geliştirmenin yaratıcı düşünciyi de geliştirdiğini kabul eden bir yaklaşımdır (Özden, 2014; Özpolat, 2013).

Almanca dersi kapsayıcı öğretim programında öğretmenin, öğrencilerin ders içinde aktif katılımını sağlayan, onları düşündüren, sınıf içi çeşitli etkinlikler plânlayan, öğrencilere rehberlik yapmakla beraber öğrencileri yönlendiren, öğrenme ortamını hedef ve kazanımlara göre hazırlayan, hatalara ve yanlış öğrenmelere dönüt sağlayarak öğrencilerin bunları gidermesinde kolaylaştırıcı bir konumda olması beklenmektedir. Ayrıca öğrencinin aktif, katılımcı, empati becerisi yüksek, soru soran, sorgulayan, problemleri kavrayabilen ve çözen, anlayan, düşünen, tartışan, takım çalışması yapabilen, öğrenmeyi öğrenen, bilgiye ulaşma yol ve yöntemlerini öğrenen, daha fazla bilgiye erişme heyecanı duyan konumda olması hedeflenmektedir.

Kapsayıcı Almanca dersi, hedef gruba ve bu grubun özelliklerine uygun öğretim yöntem ve tekniklerine göre düzenlenmektedir. Bu amaçla öğretmenin, öğrenciler için anlamlı ve özgün içerikler seçmesi, çoklu zeka kuramından yola çıkarak etkinlikler planlanması, öğrencilerin bireysel farklılıkları; yani çeşitli öğrenme stilleri (işitsel öğrenme tipi, "işit- taklit et" öğrenme tipi, görsel öğrenme tipi) dikkate alınarak, çeşitli öğrenme fırsatları yaratması, bilgisayar gibi modern teknoloji araçları kullanması oldukça önemlidir.

Kapsayıcı bir Almanca programında öğrencilerin sınıflarına aidiyet geliştirme-sini sağlamak için sınıfa özel görseller Almanca olarak hazırlanabilir. Bu hazırlığın öğrenci ve öğretmen iş birliğiyle yapıldığı durumlarda etkinliklerin verim düzeyi

yükselebilmektedir. Bu sayede öğretmen-öğrenci iletişimi de güçlenebilmektedir. Öğrenci çalışmalarının yer aldığı panolar da bu etkinlikler için kullanılabilir. Dersi daha kapsayıcı hale getirmek için farklı kültürlerden öğrencilerin kendi kültürlerini tanıtıcı yemekleri, oyunları, eğlenceleri ve önemli günleri Almanca olarak sergileyebilmesi de etkili olabilir. Örneğin yemeklerle ilgili bir etkinliğin öğrenciler tarafından uygulanabilmesi için A1.1 düzeyinde “essen und trinken“ ünitesinde yeterli düzeyde kelimeler ve cümle kalıpları öğrenilmesi gerekebilir.

Almanca dersi kapsayıcı öğretim programının uygulanmasında öğrenme-öğretme süreçlerini başarılı bir şekilde tamamlamak adına öğretim yöntem ve tekniklerinden ve özellikle eğitimde yeni yaklaşımlardan faydalanılmalıdır. Kullanılabilecek öğretim yöntemleri arasında şunlar yer alabilir:

Anlatma yöntemi: Anlatma yöntemi, öğretmen merkezli olarak öğretim yöntem ve teknikler içerisinde yer almaktadır; fakat öğrenci merkezli bir anlatım yöntemi de uygulanabilir. Öğrencinin bu yöntemi kullanması ile beraber topluluk önünde konuşma yeteneğinin gelişmesi de sağlanabilmektedir. Bu yöntemde yorumlama ve açıklama olduğundan söz konusu görme yetersizliği yaşayan öğrenciler açısından anlamlı bir yöntemdir. Öğretmen konuyu aktarırken görme zorluğu olan öğrenci de sesleri kayıt altına alabilir, dersi tekrar dinleyip kazanımı elde edebilir.

Örnek olay yöntemi: Öğrenci merkezli olan bu yöntemde öğretmen veya öğrenci sınıfa örnek bir olay getirir. Bu örnek olayda bir sorun/problem bulunur. Örnek olayda; hedefler, ilişkiler ve değerler bakımından fikirler üretilip bu fikirler tüm öğrenciler tarafından değerlendirilir. Tartışma sonunda görüş birliği sağlanan öneriler ve çözüm yolları kaydedilerek bu sonuçlardan nasıl yararlanılacağı üzerinde durulur. Yine bu etkinlikte fikirlerini sözel olarak beyan etmek istemeyen veya konuşma güçlüğü yaşayan öğrenciler için sessiz gazete yöntemi uygulanıp fikirlerin tamamına ulaşılabilir.

Bireysel çalışma yöntemi: Öğrenci merkezli olan ve yaparak-yaşayarak öğretimin uygulandığı bu yöntemde öğrenci, ilgi, ihtiyaç ve yeteneklerine göre öğrenme durumunu uyarlayıp düzenleyebilmektedir. Bu yöntemi öğrenci, grup çalışmasına katılmak istemediğinde kendi başına çalışma yapmak istediği zaman kullanır. Öğrenci bireysel olarak çalışmalar yapabilir. Bunun yanında öğrenciler not tutarak veya özet çıkararak ders çalışabilir.

Grupla çalışma yöntemi: Kapsayıcı bir öğretim için grup çalışmaları önemlidir. İşbirlikli öğrenme grup çalışması yönteminde etkili bir şekilde kullanılır. Bu çalışma öğrenmeyi kolaylaştırmasının yanında öğrencilerin demokratik tutum kazanmasına da yardımcı olur. Ayrıca bu yöntem öğrencilerin kendilerinin ve diğerlerinin güçlü ve zayıf yönlerini fark etmelerine ve akran dayanışmasının güçlenmesine yardımcı olur. Grupla çalışma, herhangi bir açıdan farklı öğrencilerin, ortak amaç doğrultusunda çalışmaları yoluyla birbirlerine sempati duymalarını sağlayabilmektedir. Bu yöntemle öğrencilerin gizil becerilerini keşfetmelerine yardımcı olmakla beraber ortak çalışma becerisi, eleştirel dinleme becerisi ve bireysel sorumluluk alma duygusu gelişir (Url-2). Kapsayıcı dil eğitiminin öğrenme-öğret-

me sürecinde öğrencilerin grupla çalışmalarına katılmalarına olanak sağlamak, etkili dinleme, söz kesme gibi davranış ilkelerini içeren güçlü iletişim kurmalarını ve sorumluluklarını yerine getirmeleri konusunda teşvik etmek önemli olduğu için gösteri (demonstrasyon), drama, eğitsel oyunlar, rol oynama gibi yöntemler bu yeterlik ve becerilerin geliştirilmesine katkı sağlayacaktır.

Kapsayıcı Almanca dil öğretimi programında tavsiye edilen yöntemlerin yanında birtakım tekniklerin de yer aldığı ve bu tekniklerin kullanılması ile programın daha kapsayıcı hale geleceği düşünülmektedir. Konuşma halkası, akvaryum, rulman, köşeleme, vızıltı grupları, kartopu, Philips 88, kart gösterme, tereyağı ekmek, sandviç, kavram kontrolü, telgraf oyunu, arkası yarın, pazar yeri, istasyon, Sokrat semineri gibi eğitimde yeni teknikler mevcuttur. Kapsayıcı eğitim bağlamında bu tekniklerin derste uygulanması, dersin kapsayıcılığını daha da artırabilir. Bu tekniklerden birkaçına aşağıda yer verilmiştir.

Konuşma Halkası: Konuşma halkası farklı görüşlere ve düşüncelere sahip insanlara saygı duyma becerisini kazandırmayı amaçlayan bir tekniktir. Bunun yanında bu teknik empati becerisini de geliştirir (Sönmez, 2008). Konuşma halkasında öğrencilerin kendilerini rahat hissedebilecekleri bir ortam oluşturularak öğrenciler halka şeklinde oturtulur. Öğretmen açılış konuşması yaparak konuşma halkası tekniğini başlatır ve öğrencilerle bu teknikte katılımcı öğrenciler arasından ayrımcılık yapılmaz; samimi arkadaşların da yan yana oturması istenmez.

İstasyon yöntemi: Etkili bir işbirlikli öğrenme tekniğidir. Bütün sınıfın her aşamada (her istasyonda) çalışması sağlanarak bir önceki grubun yaptıklarına katkı sağlamak ve bu çalışmayı bir basamak öteye taşımak, yarım kalmış bir işi tamamlamak istasyon yönteminin özelliğidir. İstasyonlar öğrencilerin eş zamanlı olarak farklı öğrenme etkinliklerini gerçekleştirebilecekleri merkezler olarak bilinir (Sönmez, 2008). İstasyon yöntemi süreçte etkili olduğundan öğrencilerin başarıma duygusu ve buna bağlı olarak derse ilgisi artabilir. İstasyon yöntemi, göçmen (yabancı uyruklu) öğrencileri derse aktif bir şekilde katabilmek için oldukça uygun bir yöntem olabilir. Bu yöntem sınıf içinde uygulanırken tüm öğrenciler sürece katıldığından bu yöntemin yabancı uyruklu öğrencilerin sınıf arkadaşları ile iletişimine olumlu etki edebileceği düşünülebilir.

Pazar yeri: Pazar yeri aynı sınıftaki öğrencilerin birbirlerini tanıması, birbirleriyle görüşlerini paylaşması ve herhangi bir soruna ilişkin çözümlerini kararlaştırması amacıyla kullanılan yeni yaklaşımlardan biridir (Ün Açıkgoz, 2007). Yabancı dil dersinde özellikle göçmen (yabancı uyruklu öğrenciler) için etkili bir yöntem olabilir.

Almanca öğretimi sırasında yukarıda bahsi geçen ve örnekleme yapılan öğretim yöntem ve teknikleri kullanılarak öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve devinimsel becerilerinin gelişmesine yardımcı olunabilir ve kapsayıcı Almanca öğretim programında yöntem ve tekniklerin zenginliği sağlanabilir.

Ölçme ve Değerlendirme

Almanca dersinde ölçme ve değerlendirme sırasında öğrencinin gelişim ve öğrenme düzeyinin anlaşılması ve öğrencilerin programdan anlamlı düzeyde yararlanabilmeleri açısından sürekli olarak not verme amacı taşımayan dönütler, portfolyolar gibi biçimlendirmeye dayalı ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin kullanılması kapsayıcılık açısından önemlidir. Tüm öğrencilerin kendilerini ifade etmesini sağlayan aynı anda birden fazla değerlendirme yöntemi kullanılması kapsayıcı bir programın değerlendirme aşamasının iyi işlediğine dair önemli bir göstergedir. Almanca dersi öğretim programının kapsayıcılık düzeyini değerlendirme adına Tablo 3'te yer alan kontrol listesi veya benzer ölçme araçları hazırlanarak gözlem yapılabilir.

Tablo.3. Sınıf İçi Ölçme ve Değerlendirmenin Kapsayıcılık Derecesini Belirleme Kontrol Listesi

SORULAR	Evet	Hayır
Sınıftaki tüm öğrencilerin bu değerlendirmede başarılı olmasını bekliyor musunuz?		
Değerlendirme öğrencilerin okula getirdiği güçlü yanlar/deneyimler üzerine inşa edildi mi?		
Değerlendirme bütün öğrencilerin katılımına açık mı?		
Değerlendirmede farklılıklara/çeşitliliğe saygı esas alındı mı?		
Değerlendirmede yalnızca baskın kültüre ait öğelere mi yer veriliyor?		
Değerlendirme öğrencilerin kültürel deneyim ve yaşamları doğrultusunda tasarlandı mı?		
Değerlendirmede dışlayıcı bir dil kullanılmış mı?		
Değerlendirme önyargı, ötekileştirme ve/veya nefret söylemi içeriyor mu?		
Değerlendirme öğrencilerin farklı ihtiyaçlarına cevap veriyor mu?		
Değerlendirme öğrencilerin kendi ihtiyaçlarına cevap veriyor mu?		
Bu değerlendirme sınıfınızdaki bütün öğrencilerin değerlendirilmesine uygun olarak mı tasarlanmış?		
Değerlendirmede geleneksel ve/veya geleneksel olmayan cinsiyet tanımlamaları yer alıyor mu?		
Değerlendirmede öğrencilerin bireysel başarıları kadar grupta başarıları da ön planda tutuldu mu?		

Öğrencilerin, programla kazandırılması hedeflenen bilgi ve becerileri ne düzeyde edindiğinin tespitinde kullanılan ölçme ve değerlendirme uygulamaları ge-

lişimsel bir bakış açısıyla süreç içerisinde de kullanılmalıdır. Her temanın sonunda öğrencilerin ders hedeflerine ulaşılması koşulu ile bireysel yetenek ve ihtiyaçlarına uygun bir şekilde (yazılı, slayt, video vs.) ödev yapması beklenebilir. Yani öğretmenlerin ödevler konusunda esnek davranması gerekmektedir. Ders saatlerinin esnekliği kadar ödevlerin yapılış şeklinin de esnek olması kapsayıcılık açısından önemlidir. Ayrıca her öğrencinin kendi öğrenmesinden bu şekilde sorumlu olabileceği de görülebilir.

Kapsayıcı ölçme ve değerlendirme sürecinde yapılacak olan sınavların, başarı testlerinin ve performans uygulamalarının içeriğinin, yönerge dilinin, kapsamının, soru tiplerinin vb. öğelerin öğrencilerin kültürel, sosyal, bireysel ve akademik ihtiyaçlarını göz önünde bulunduracak şekilde düzenlenmesi beklenmektedir (Başaran, 2019). Öğretmen, öğrencinin tutum ve başarısını bazı ölçek ve etkinliklerin uygun olanlarıyla değerlendirebilmektedir. Bu yöntemler arasında izleme testleri, başarı testleri, öğrencinin sınıf içinde yaptığı yazılı ve sözlü proje sunuşları, öğrencinin derse, ikili çalışmalara ve grup çalışmalarına etkin katılımı, görsel - işitsel araçları dikkatle izleme, kullanma ve düzenli defter tutma, ve yabancı dile ilişkin tutum ve davranışlarında gösterdiği gelişmenin ölçüldüğü araçlar yer alabilir (Borak vd., 2005). Öğrencilerin ölçme ve değerlendirme sürecine aktif katılımlarının sağlanması, değerlendirme sürelerinin farklılaştırılması ve kullanılan araçların öğrencilerin kendi yaşantıları ve deneyimleri ile ilişkilendirilmesi kapsayıcı ölçme ve değerlendirme açısından önem taşımaktadır (Taneri, 2019).

Türkiye eğitim sistemindeki öğretim süreçlerine bakıldığında genel itibarı ile özetleyici (düzey belirleyici) değerlendirmelerin sıklıkla yapıldığı görülmektedir. Bu değerlendirmede öğrencinin başarısı ve ölçmeden elde edilen puanlara odaklanılmaktadır (Taneri, 2019). Fakat kapsayıcı eğitimde ölçme ve değerlendirme sürecinde etkinliklerin çeşitli olması ve öğrencilerin tümüne yönelik etkinliklerin ve değerlendirmenin yapılması gerektiğinden sadece özetleyici değerlendirme bin kullanılması kapsayıcılık açısından etkili bir yöntem olarak değerlendirilmemektedir. Bunun yerine ölçme ve değerlendirme araçlarının farklı ve çok çeşitli olması, uygulamaya dönük olması ve tüm öğrencileri kapsayacak şekilde kullanılması ölçme ve değerlendirmenin kapsayıcılık düzeyinin artırılması adına önemli bir kriterdir.

Almanca Kapsayıcı Günlük Ders Planı Taslağı

Öğretmenlerin ünitelendirilmiş yıllık plan ile dersleri devam ettirmelerinden ziyade ders planlarını saatlik, haftalık ve günlük düzeyde ayrıntılı ve kapsamlı bir şekilde oluşturup yazmaları program hedeflerini gerçekleştirme adına önemlidir. Dolayısıyla öğretmenlere kapsayıcı günlük ders planı örneği sunarak öğretim hedeflerinin gerçekleşmesi esas alınmalıdır. Almanca kapsayıcı günlük ders planı hazırlık ve dersin işlenişi olmak üzere iki aşamadan oluşabilir. Hazırlık aşamasında; dersin adı, konunun adı, sınıf, süre, hedefler, kazanımlar, yöntem ve teknikler, kaynak ve araç-gereçler, alınacak önlemler yer alabilir. Dersin öğretmeni hazırlık aşamasını dilediği gibi genişletebilir. İkinci aşama dersin işlenişi aşamasıdır. Bu

aşamada dikkat çekme, motivasyon, güdüleme, gözden geçirme, hedef-kazanımları söyleme, geçiş-açıklama, geliştirme (sunum yapma), özetleme, ödev, tekrar güdüleme ve kapanış yer alabilir. Bu aşamayı da öğretmen istediği gibi (sınıfın ve öğrencilerin özelliklerine göre) geliştirebilir. Somut örnek teşkil etmesi açısından aşağıda bir Almanca ders planı örneğine yer verilmiştir.

Almanca Kapsayıcı Günlük Ders Planı Örneği

I. Hazırlık

Dersin Adı: Almanca

Konunun Adı: Begrüßen und verabschieden (Selamlama ve Vedalaşma)

Sınıf: 9/A

Süre: Öğrencilere ve öğretmene göre esnekler. Sınıf ortamının, öğrencilerin ve öğretmenin ders saatindeki durumuna göre süre uzayabilir veya kısalabilir.

Hedefler: Selamlaşma ve vedalaşma ile ilgili tüm kavramları anlama.

Kazanımlar: Selamlaşma, vedalaşma, kabul etme, reddetme, hal hatır sorma, teşekkür etme, özür dileme vb. gibi durumları anlar/konuşur/ifade eder (Konuşma engeli olan öğrenciler için işaret dili ile Almanca olarak selamlaşma ve vedalaşma hareketlerini uygular).

Yöntem ve Teknikler: Rol yapma, eğitsel oyun, ikili ve çoklu grup çalışması, kısa film gösterimi, soru-cevap ve öğrencilerin ihtiyaçlarına göre kullanılacak diğer yöntem ve teknikler.

Kaynak, Araç-Gereç: Renkli fon kartonları, akıllı tahta, ders kitabı, defter, kalem, patafiks, tahta kalemi. (Bu etkinlik için araç gereçler öğretmen tarafından karşılanacaktır.)

Alınacak önlemler: Öğretmen ders hazırlığı sürecinde öğrenci çeşitliliğine, olası öğrenme yavaşlığı veya engel durumlarına dikkat etmelidir. Bu durumlarda öğretmenin içeriği, yöntemlerini ve ölçme değerlendirme süreçlerini bu öğrencilere göre farklılaştırması gerekebilir. İşitme zorluğu olan öğrenci veya öğrenciler için tahtayı sık sık kullanmalı, görme zorluğu olan öğrenci veya öğrenciler için sözel ifadelere yer vermeli, yürüme zorluğu olan öğrenci veya öğrenciler için sırada yapılabilecek etkinlikler hazırlamalı, göçmen veya kendini dışlanmış hisseden öğrenciler için onları diğer öğrencilerle kaynaştıracak aktiviteler uygulamalıdır.

ii. Dersin İşlenişi

1. Dikkat Çekme: Öğretmen sınıfa girdiğinde öğrencileri selamlarken kendi etrafında döner ve “Hi, Meine Schöler! Guten Morgen” der. Öğrencilerden “Günaydın öğretmenim!” karşılığını aldığında öğretmen öğrencilerden oturmalarını ister (işitme zorluğu olan öğrenciler için selamlama hareketi ile karşılık verilebilir) ya da öğrencilerin tümünü ayağa kaldırıp herkesin birbirine “Hallo” demesi istenebilir. Bunların dışında da öğretmen farklı dikkat çekme metodları kullanarak derse giriş yapabilir.

2. Güdüleme: Öğretmen dersin hangi tema üzerinden işleneceği hakkında bilgi verir. Bunu yaparken önce akıllı tahtayı açar, öğrencilere daha önce hazırlamış olduğu “begrüssen ve verabschieden” konulu videoyu izletir.

3. Gözden Geçirme: Bu kısımda videoyu belli zaman aralıklarında durdurur ve öğrencilere sorular sorar. Örneğin; “Sizce bu videonun konusu nedir?” veya “Bu insanlar ne hakkında konuşuyor olabilir?” gibi sorular yöneltebilir.

4. Hedef-Kazanımları Söyleme: Öğrencilerle karşılıklı diyalog geliştirdikten sonra “Bugünkü derste selamlaşma, vedalaşma, teşekkür etme, rica etme, günaydın, iyi akşamlar gibi günlük konuşma dilindeki ifadeleri öğreneceğiz” der. Bu esnada işitme zorluğu yaşayan öğrenci için selam işareti yapılır, öğrencilere de bu hareket öğretilir.

5. Geçiş-Açıklama: Akıllı tahtadan izletilen videoya tekrar bakılır. Daha önceden hazırlanmış olan renkli kartonlara yazılmış selamlaşma ve ayrılma ifadeleri karışık şekilde tahtaya yapıştırılır. Bu esnada öğrencilerden videoyu iyi seyretmelerini gerektiğini sonrasında onlardan aynı diyalogu rol yapma şeklinde istendiği söylenir.

6. Geliştirme-Sunu: Video bittikten sonra sınıftan istekli iki öğrenci tahtaya kaldırılır ve diyalogu canlandırması istenir. Öğrencilerden alkışlamaları istenir. Daha sonra sınıfın en sessiz ve çekingen öğrencilerinin aynı etkinliği uygulaması istenir. Öğrencinin tahtaya kalkmak istemediği durumda öğrenci zorlanmaz; ancak dersin sonunda neden istemediği konusunda öğrenci ile özel görüşme yapılır. Diyaloglar bittikten sonra tahtaya yapıştırılan renkli kartonlarla isteyen tüm öğrencilerin katılacağı ikili yarışma yapılır. Öğrenciler karışık halde verilen selamlaşma ve vedalaşma kartonlarını selamlama ve vedalaşma olarak doğru şekilde gruplandırmaları istenir. Gruplamayı yapanlar başarılı ilan edilir ve alkış yapılır. Bu etkinlikten sonra öğretmen öğrencilere selamlaşma ve vedalaşma ile ilgili cümle kalıplarını ve kelimeleri deftere yazdırır ve bu şekilde dikte çalışması yapılmış olur. Öğretmenin telaffuzundan anlamayıp yazamayan öğrenciler için akran desteği almaları ve kitaptan bireysel yardım almaları için yönlendirmeler yapılır. Öğretmen bu bölümde daha önceden hazırladığı ve elinde bulundurduğu kapsayıcı Almanca etkinlik kontrol listesini uygular.

7. Özetleme: Öğretmen öğrencilerin yanlarına giderek dersin özetini göz teması kurarak yapar; öğrencilere de konu ile ilgili sorular sorar. Öğretmen dersi öğrenci-

lerle beraber özetler. Öğretmen bunu yaparken kazanımları elde edemeyen öğrenciler olduğu tespit edilirse onlara ek öğrenme fırsatları sunar.

8. Ödev Verme: Selamlaşma ve ayrılma ile ilgili evde poster hazırlama, deftere diyalog oluşturup yazma, kısa bir video çekme veya çalışma kitabından konu ile ilgili ödevler verilir. Öğrencilerden bunlardan herhangi birini seçip yapmaları istenir. Gelecek derste bu ödevlerin kontrolü yapılır.

9. Tekrar Güdüleme: Öğretmen, gelecek derste öğrencilere hangi konu üzerinde konuşacaklarından bahseder. Öğrencilere genel olarak soruları olup olmadığını sorar.

10. Kapanış: Öğretmen dersi bitirdikten sonra kapsayıcı değerlendirme kontrol listesi ile yaptığı dersi değerlendirir. Bir sonraki dersini bu maddeleri dikkate alarak tekrar düzenler. Ders sonunda öğretmen öğrenciler ile vedalaşır.

Sonuç:

Öğretmenlerin en önemli görevlerinden bir tanesi, öğrenciye ulaşabilmek ve öğrencinin kendini arama ve kendini gerçekleştirme yolunda, onun kişilik haklarına ve ihtiyaçlarına saygı göstererek yanında yer almaktır (Özipek, 2006). Eğitimde her türlü ayrımcılığın yok edilip bütün çocuklara eşit ölçüde erişim sağlayabilecekleri eğitim olanakları tanımak, hem eğitim sisteminin kalitesini yükseltebilecek hem de ülkedeki refah düzeyini artıracak bir potansiyel taşımaktadır (Sarı ve Türkkan, 2019). Eğitim sisteminin bu hedeflere ulaşabilmesi için öncelikle toplumsal yapı içerisinde var olan ayrımcı, dışlayıcı, damgalayıcı ve ötekileştirici yöntemlerden uzaklaşılması, her öğrenciye nitelikli eğitim verilebilecek öğretim programlarının geliştirilmesi önemli bir rol oynayabilir.

Bu çalışmada Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda okutulan Almanca öğretim programı kapsayıcı eğitim ilkeleri etrafında tekrar ele alınmış; programın daha kapsayıcı hale getirilmesi ve tüm öğrencilerin erişim sağlayabileceği bir şekilde sunulması amaçlanmıştır. Ayrıca kapsayıcı Almanca öğretim programının tasarlanması ile Türkiye'deki Almanca öğretmenleri arasında kapsayıcılık konusunda farkındalık geliştirilmesi bakımından önemli bir adım atılmış olacaktır. Çalışmada Almanca öğretim programı ele alınmış olsa da diğer tüm dillerde bu kapsayıcı programın uyarlanabilir olduğunu söylemekte fayda bulunmaktadır. Sonuç olarak kapsayıcı Almanca öğretim programı, standart yöntemlerin ve beklentilerin yer aldığı, öğrenci ihtiyaç ve tercihlerinin dikkate alınmadığı bir çerçeveden uzaklaşarak, içerik ve yöntemlerde esneklik, kapsayıcılık, çeşitlilik gibi ilkeleri benimsemektedir.

Kaynakça:

- AÇIKGÖZ ÜN, Kamile, (2007), *Aktif Öğrenme*, Biliş Yayınevi: İstanbul
- AKTEKİN, Semih, (2017), *Sınıfında yabancı uyruklu öğrenci bulunan öğretmenler için el kitabı*, MEB, Ankara
- AYAN CEYHAN, Müge, (2016), *Kapsayıcı eğitim: okul pratikleri, öğretmen ihtiyaçları*. ERG: İstanbul, Haziran
- BORAK, Sevilay, Özkaya, Hülya, Engin, Nilüfer ve Gültekin, Necla, (2005), *Temel Eğitim Ortaokul Dönemi İkinci Yabancı Dil Almanca Dersi Öğretim Programı*, Lefkoşa
- BOOTH, Tony ve Ainscow, Mel, (2002), *Index for inclusion: Developing learning and participation in schools*. Bristol: Center for Studies on Inclusive Education
- COLE, Robert W., (2008), *Educating Everybody's Children. Diverse teaching strategies for diverse learners*, Association for Supervision and Curriculum Development, USA
- DEMİR BAŞARAN, Semra, (2019), *Kapsayıcı eğitimin hedefleri içeriği ve uygulamaya yansımaları*, Taneri, P. O. Kuramdan uygulamaya kapsayıcı eğitim, Pegem Akademi, Ankara 67-92
- DEMiREL, Özcan, (2015), *Eğitimde program geliştirme*. Kuramdan uygulamaya. Pegem Akademi. Ankara
- DEWEY, John, (1996), *Demokrasi ve Eğitim*, (Çeviren Tahsin Yılmaz), İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi
- DÜŞKÜN, Yeliz, (2016), *Türkiye’de ortaöğretimde kapsayıcı eğitim durum analizi*, Haziran
- JONASSEN, David H. ve Grabowski, Barbara L., (2011), *Handbook of Individual differences, learning and Instruction*, Routledge Taylor and Francis Group
- KARABIYIK ÖZİPEK, Aysun, (2006), *Ortaöğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerde Mesleki Tükenmişlik Düzeyi ve Nedenleri*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne
- KOÇAK, Muhammet (2012) *Kulturkontrastive Landeskunde im Fremdsprachenunterricht*, Eskiyen Yayınları, Ankara.
- KOTLUK, Nihat ve Kocakaya, Servet, (2018). “Türkiye için alternatif bir anlayış: kültürel değerlere duyarlı eğitim”, YYU Eğitim Fakültesi Dergisi, 15, 749-789
- MEB, (2006), *Ortaöğretim kurumları 10, 11 ve 12. sınıf ikinci yabancı dil İspanyolca dersi öğretim programı*, Ankara
- MEB, (2011), *Ortaöğretim kurumları İngilizce dersi öğretim programı*, Ankara

MEB, (2018), *Ortaöğretim Almanca dersi öğretim programı*, Ankara

ORAL, Işıl, (2016). *Türkiye’de Kapsayıcı Eğitimi Yaygınlaştırmak İçin Politika Önerileri*, Haziran

SAKIZ, Halis, Woods, Carlotte, Sart, Hande, Erşahin, Zehra, Aftab, Raiha, Koç, Nizam ve Sarıçam, Hakan, (2015). “*The route to ‘inclusive counselling’: Counselors’ perceptions of disability inclusion in Turkey*”, International Journal of Inclusive Education, 19(3), 250-269

SAKIZ, Halis, (2016), “*Ability, examination and inclusive education: Stretching the hard lines of the educational system*”, Educational Process: International Journal, 5(1), 65-75

SAKIZ, Halis, (2017), “*Impact of an inclusive program on achievement, attendance and perceptions towards the school climate and social-emotional adaptation among students with disabilities*”, Educational Psychology, 37(5). 611-631

SAKIZ, Halis ve Apak, Hıdır, (2019). *Türkiye’de göçmen kapsayıcılığı*. Sorundan fırsata dönüşüm önerileri. Pegem Akademi, Ankara.

SARI, Mediha ve Turhan Türkkkan, Buket, (2019), *Kapsayıcı eğitim yaklaşım ve uygulamaları*, (Editör: Taneri, P. Oya), Kuramdan uygulamaya kapsayıcı eğitim. Pegem Akademi, 125-167

SEVER, Mustafa, (2020), *Kapsayıcı eğitim bağlamında okul ve okul yöneticiliği*, Şubat

SHARP, Kelly, Jarvis, Jane M., ve McMillan, Julia M., (2020), “*Leadership for differentiated instruction: teachers’ engagement with on-site professional learning at an Australian secondary school*”, International Journal of Inclusive Education, 24(8), 901-920

TANERİ, Pervin Oya, (2019), *Kuramdan Uygulamaya Kapsayıcı Eğitim*, Pegem Akademi, Ankara

ÖZDAŞ, Faysal, (2018), “*Pre-service Teachers’ Perceptions with regard to Teaching-learning Processes*”, Journal of Education and Learning, 7, 188-196

ÖZDAŞ, Faysal, (2013), *Ortaokullarda değerler eğitimi ve istenmeyen öğrenci davranışlarına ilişkin öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış doktora tezi, Fırat Üniversitesi, Elazığ

ÖZPOLAT, Vahap, (2013), “*Öğretmenlerin mesleki önceliklerinde sosyalleşmenin yeri, AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*”, Cilt:XIII, Yıl:13, Sayı:2, 13: 341-362

SÖNMEZ, Veysel, (2008). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*, Anı Yayıncılık: Ankara

URL-1.<https://www.ogretmenx.com/haberler/kapsayici-egitim-seminer-calismasi-kapsayici-egitim-konusunda-ulusal-ve-uluslararası-gelismeler-kapsayici-egitim-ilkelerinin-temel-egitime-yansimalari-ornek-uygulamalar-kapsayici-egitim-seminer-raporu-haziran-2018-h55023.html>

URL-2.https://slideplayer.biz.tr/amp/17372924/Kapsayici_egitim_kapsayici_egitim_konusunda_ulusal_ve_uluslar_arasi_gelismeler/Kapsayici_egitimin_temel_egitime_yansimalari_ornek_uygulamalar

VILLAGES, Ana Maria ve Lucas, Tamara, (2002), “*Preparing culturally responsive teachers: Rethinking the curriculum*”, Journal of Teacher Education, 53, 20-32

Extended Abstract:

Inclusive education is an educational model which proposes that individual differences and needs should be met and all students, regardless of their personal characteristics, should be provided with quality education in mainstream schools. In essence, this model focuses on the inequalities stemming from differences in ability, migration, disability, and cultural and social orientation and aims to remove the barriers posed by the misuse of such differences. The model also aims to remove the potential barriers against the participation, learning and development of students as well as the benefit they get from the education. With this in mind, inclusive education assumes that educational programs and curricula should be designed around principles of inclusion, participation and progress of all students regardless of the differences in their religion, language, gender, age, social class and economic conditions. In this study, therefore, the aim is to redesign the German Language Education Program of the Ministry of National Education around inclusive principles and applications. During the re-design process, alternative strategies are recommended to make the program more inclusive. In the study, the current German program is investigated in detail from the perspective of inclusive education and considered in one with inclusive educational philosophy, aims, principles and values.

The idea that educational institutions should be open to everyone without discrimination and ensuring equality of opportunity is among the basic principles of Turkish National Education. (Ministry of National Education, 2015). The concept of equality of opportunity is generally important for women and men and is defined by the right of access to education. However, the concept is often limited to the inequalities based on gender discrimination. However, students who need access to education should not only be evaluated in relation to the difference between gender categories, but all students who are likely to get excluded from the mainstream educational settings due to any disadvantage they experience need to be considered. Ensuring access to education means to all student differences are taken into account and provided the opportunities to benefit from quality mainstream educational services. Therefore, the question of how all students have access to quality mainstream educational services and how in-school processes should include the students to offer them these services is a recurring debate around the world. This debate is often an issue within discussions centering around inclusive education (Sever, 2020).

The main issues concerning inclusive education include individual differences of students and how these differences should be accommodated in mainstream schools so that everyone can benefit from mainstream educational programs without discriminating based on ability, gender, socioeconomic status and etc. In fact, inclusive education is an umbrella terms which encompasses several sub-units such as multicultural education and pluralism in education. Inclusive education

proposes that all students should have access to the conditions modified according to their needs and preferences regardless of their background characteristics such as religion, language, ethnicity, culture, ability and disability. Inclusive education also assumes that all students should have access to mainstream schools and curricula without being segregated and marginalized in separate settings. Besides, all students should be included fully within the school processes, and educational policy should ensure that all educational activities, cultures and learning environments facilitate meeting the educational needs of all students and help them to progress within the educational programs (Aktekin, 2017).

Looking from a holistic perspective, getting to know the rapidly changing generational trends and predicting the generational needs for the future requires design of innovative and inclusive educational programs. Designing such programs, therefore, can be considered as an effective investment for the benefit of the generation. Considering the well-being of all members of the generation and providing the equal and just opportunities to benefit from education should be one of the priorities of the general education system. This principle shows that the importance on the emphasis on inclusive education is meaningful because inclusive education can be an effective tool to achieve the general aim of the educational system. In order to build a productive and democratic society, the decision makers should take steps to spread the inclusive education principles and applications while educational policy should prioritize and facilitate these steps. In order to achieve the aim of designing an inclusive educational program, an inclusive German language education program was modeled and designed as an alternative to the program of the ministry.

In foreign language education, the ability of the students to plan what they have learned and assume the responsibility of their own learning is an indication of the fact that teaching processes are being carried out effectively. A foreign language education class needs to embark on the reality of the students and include their interests, needs and preferences. Also, they should address the students' attention and motivation to a large extent. A foreign language class supports the students in that they understand the lives, routines and, in short, cultures of different countries. A class designed in line with the aforementioned principles makes it compulsory to activate the attention and motivation of the students, make them enjoy the content, explore and support their creativity, and show them the areas they need to improve and excel through effective themes, content and strategies (Borak vd., 2005).

In an inclusive teaching program, the aim should be to offer learning and development opportunities that will help students discover their interests and abilities, support their critical and creative thinking skills, prioritize the learning and implementation of core values, include the objectives targeting the needs and expectations of the society they live in embedded within teaching program. Basically, there are four components in an educational program. These are goals, content, teaching and learning processes and measurement and evaluation (Demirel, 2015). In order to ensure successful design and implementation of these components, the

entire program needs to be designed in a flexible manner, to be in line with inclusive education principles. The educational program in this study was designed to be implemented in different high schools as a second foreign language course. The program aims to address the German language needs of 9th graders in Turkey. It specifically targets these students to ensure that they comprehend the importance of a second foreign language, enhance the quality of education in line with the principles of inclusive education, make sure that teaching can be used as a communication tool, teach all students the German language in a just manner, ensure that students acquire self-learning skills and thus they make learning a life long activity and equip them with problem-solving, decision-making, creative-thinking and social skills.

